ורב ענן [א]ברייתא לא שמיעא ליה א) ודשמואל ממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא אינה מכורה ומעות מתנה מידי דהוה אמקדש אחותו דאיתמר ב) המקדש אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר [א]מעות מתנה א"ל אביי לרב יוסף ג) מאי חזית דקנסינן ליה ללוקח נקנסיה למוכר אמר ליה ד) לאו עכברא גנב אלא חורא גנב אי לאו עכברא חורא מנא ליה מסתברא היכא דאיתיה לאיסורא קנסינן: היתה שנת שדפון כו': השתא הובירה עולה לו נרה מיבעיא נרה איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא אמרינן ליה הב ליה ה) דמיה וליסק קמ"ל: רבי אליעזר אומר מכרה לו כו': תניא ר"א ו) אומר מנין שאם מכרה לו לפני ראש השנה מליאה פירות שלא יאמר לו הנח לפני כדרך שהנחתי לפניך תלמוד לומר [1]במספר שני תבואות ימכר לך פעמים שאדם [ב]אוכל שלש תבואות בשתי שנים: **מתני'** ז) [ג]מכרה לראשון במנה ג) ומכר ראשון לשני במאתים אינו מחשב אלא עם הראשון שנאמר ד) [2][לאיש] אשר מכר לו מכרה לראשון במאתים ומכר הראשון לשני במנה אינו מחשב אלא עם האחרון שנאמר ה) וחשב את שני ממכרו והשיב את העודף לאיש (אשר מכר לו) לאיש אשר ו) בתוכו [ד]לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב ברעה ויגאל ביפה ולא ילוה ויגאל ולא [ה]יגאל לחצאין ובהקדש [ו]מותר בכולן זה חומר בהדיוט מבהקדש: **גמ'** תנו רבנן מכרה לראשון במנה ומכרה ז) ראשון לשני במאתים מנין שאינו מחשב אלא עם הראשון ת"ל ח) [לאיש] אשר מכר לו מכרה לראשון במאתים ומכר הראשון לשני במנה מנין שאין ט) מחשבין אלא עם השני ת"ל לאיש [לאיש] אשר י) בתוכו דברי רבי דוסתאי בן יהודה אומר מכרה לו במנה [ז]והשביחה ועמדה על מאתים מנין שאינו מחשב אלא במנה שנאמר והשיב את העודף שבידו מכרה לו במאתים והכסיפה ועמדה על מנה מנין שאין מחשבין אלא במנה שנאמר והשיב את העודף שבקרקע יא) מאי בינייהו דאייקר וזל ואייקר וממאי דלקולא דלמא לחומרא לא ס"ד יב) דגמר [3]גאולה [4]גאולה מעבד עברי והתם מנלן דתניא [ח]נמכר במנה [ט]והשביח ועמד על מאתים מנין שאין מחשבין אלא ממנה שנאמר [5]מכסף מקנתו נמכר במאתים והכסיף ועמד על מנה מנין שאין מחשבין אלא ממנה שנאמר [6]כפי שניו ואין לי אלא עבד עברי יג) הנמכר לעובד כוכבים שנגאל וידו על העליונה נמכר לישראל מנין ת"ל [7]שכיר [8]שכיר לגזירה שוה אמר אביי

הריני

ורב ענן. דהוה מספקא ליה בהי הדרי ובהי לא הדרי הך ברייתא דלריך גט שיחרור לא הוה שמיעא ליה ומהא דאמר שמואל אינה מכורה לא הוה מצי למשמע מידי דממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא מעות שנתן לוקח למוכר מתנה הן ביד מוכר ואיכא בין רב לשמואל הך דפרישית לעיל א): יד) **ומעות חוזרין.** דאדם יודע שאין קדושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם פקדון ולשמואל גמר ונתן לשם מתנה: **דקנסא ללוקח.** גבי מוכר עבדו בחולה לארץ דאמרי' לא הדרי זביני ויולא עבד לחירות ומפסיד לוקח: **ליקנסיה למוכר.** שיהו מעות חוזרין ויולאו מוכר לחירות: **לאו עכברא גנב.** עכבר הגונב ומניח טו) בחור אם לא היה לו חור להניח בו לא היה גונב הלכך חורא טז) גנבא וקא גניב ליה ה"נ אם לא היה מולא לוקח לא היה מוכרו: **חורא מנא ליה.** החור מאין לו הגניבה: **דאיתא לאיסורא.** דהיינו לוקח שהעבד אללו: יז) ס)[**הב ליה דמיה.** פי' דמי הניר קמ"ל: **שלא יאמר.** מוכר הבא לפדותה לסוף שתי שנים הנח לפני מליאה פירות כדרך שהנחתי לפניך כשמכרתי לך: **במספר שני תבואות.** משמע כל תבואות יח) שבשתי שנים מדהוה ליה למיכתב מספר שנים או מספר תבואות להוי משמע שתי תבואות: **מתני' אינו מחשב.** המוכר כשבא לגאלה אלא עם הראשון ומחשב כמה שנים היו משמכרה לו עד שנת היובל ומחשב כמה מגיע מן המנה לכל שנה ולפי אותו חשבון ינכה לו לוקח לכל שנה ושנה שאכלה והמותר יחזיר לו: **[לאיש] אשר מכר לו.** והשיב את העודף לאיש וגו' בגואל שדה ממכרו כתיב: **לאיש אשר בתוכה.** ובגמ' פריך מנלן דדרשינן לקולא לידרוש לחומרא: **לא ימכור.** שדה רחוקה שיש לו כדי לגאול זו שהיא קרובה לו. בגמרא [ע"ב] מפרש מנלן: **ולא ילוה.** מעות כדי לגאלה: **מותר בכולן.** המקדיש שדהו מותר למכור שדה אחרת או ללות כדי לגאלה וגואל לחלאין אם אינו מספיק לגאול את כולה יגאל חליה ולכשיוכל יגאלנה כולה: **גמ' והשביחה.** מאליה: **העודף שבידו.** הנשאר בידו מן הדמים שקיבל לאחר שינכה לו הלוקח חשבון המגיע לכל שנה שאכלה: **הכסיפה.** נתקלקלה ופחתו דמיה: **שבקרקע.** עודף שהקרקע שוה יותר על מה שמגיע לחשבון שמנכה לו הלוקח לשנים שאכלה דהאי עודף איכא למדרש יט) להכי ולהכי: **מאי בינייהו.** בין רבי לר' דוסתאי מ"מ בין למר בין למר לקולא אזלינן: **כגון דאייקר וזל ואייקר.** שמכרה לו במאתים כ) ומכרה ראשון לשני במנה ונתייקרה ביד השני ועמדה על מאתים. לרבי דאמר לאיש אשר בתוכה לא יהיב אלא מנה כמה דיהיב בה שני לר' דוסתאי יהיב מאתים דאי אמרת עודף שבידו הא מאתן שקיל מקמא ואי אמרת עודף שבקרקע הא מאתן שויא: **גאולה גאולה.** כתיב הכא (ויקרא כה) ומצא כדי גאולתו וכתיב בעבד עברי (שם) גאולה תהיה לו: **אלא ממנה.** כשבא לפדות עצמו מחשב כמה שנים משעה שנמכר (עד שנת היובל) ומחשב כמה מגיע מאותו מנה לכל שנה ושנה ואם עברו שתים או שלש שנים ינכה לו אדוניו לפי חשבון המגיע לכל שנה כדכתיב (שם) כימי שכיר יהיה עמו: **כפי שניו.** משמע כפי שנים שעמד בהן כלומר לפי מה שהוא שוה באותה שעה: **אין לי וכו'.** דהאי קרא בנמכר לעובד כוכבים כתיב כדכתיב (שם) וכי תשיג יד גר ותושב וכו': **שכיר שכיר.** כתיב הכא (שם) כימי שכיר יהיה עמו וכתיב בנמכר לישראל (דברים טו) כי משנה שכר שכיר עבדך וגו':

הריני

אבודין מאי [איכא] בין רב לשמואל איכא בינייהו אי שמיט לוקח וקלץ אילנות שהיו בה לרב דאמר מכורה [היא] שדה הדרא בעינא ואילנות דקץ קץ לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה הדרי אילנות ואע"ג דלוקח לא שקיל זוזי אי נמי כגון שמכר עמה מטלטלין והחזיק הלוקח בקרקעות ולא משך המטלטלין דקיימא לן נכסים שאין להן אחריות נקנים עם נכסים שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה ואין לריך משיכה לרב דאמר מכורה כא)[ויולאה] שדה הדרא ומטלטלי מיקנו לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה לא מיקנו מטלטלי דחזקה דקרקע לא הוי חזקה עכ"ל רש"י ולפי האי שפרש"י כב) [י]דאמר במכור חוזר לבעליו מיד מ"מ מיקנו מטלטלין בהדייהו מקשין העולם מההיא דפ"ק דב"מ (דף יא.) מעשה בר"ג וזקנים שהיו באים בספינה אמר מעשר שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו כג) (ואיכא בתוספתא) [ותני בסיפא] דנתקבלו שכר זה מזה ולימצי ההוא אתרא במתנה ע"מ להחזיר כד) (או) [כ]וליקני לו בחליפין לסודר אי נמי לישייליה ההוא אתרא ויקנה ליה בקנין סודר וי"ל דכל דבר החוזר לבעלים כגון מתנה ע"מ להחזיר א"נ שאלה או שכירות בכולם לא מיקנו בחליפין משום דהוה כמו טובת הנאה דאמרינן (שם:) דאינה ממונא לקנות בחליפין ומש"ה הולרך שיתקבלו מעות זה מזה [ל]:

דלמא אינה מכורה ומעות מתנה מידי דהוה אמקדש אחותו. ומיהו לפי האמת שהוכחנו דמעות חוזרים אמרי' דלא דמי למקדש אחותו לפי שאדם יודע שאין קדושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם מתנה אבל במוכר שדהו בשנת היובל אין העולם בקיאין בכך ולא גמר לשום מתנה כה): **לא** ימכור ברחוק ויגאול בקרוב. ה"ה איפכא דלא אלא אורחא דמילתא נקט: **איכא** בינייהו דאייקר וזל ואייקר. ה"ה דהוה מצי למימר דאייקר וזל בלוקח אחד בלבד דאילו לרבי דלא דריש העודף בין לאיש אשר מכר בין לאיש אשר בתוכה לריך לגואלה כפי המכר דהיינו ביוקר ולרבי דוסתאי כרבי יהודה אזלינן בתר העלוי שבקרקע וגואלת כפי העלוי אלא לפי דאיירי במתניתין בשני מוכרין ניחא ליה למינקט נמי איכא בינייהו בשני מוכרין:

דתניא

מסורת הש"ס

א) [שבת יט: וש"נ], ב) ב"מ טו: גיטין מה. קדושין מו., ג) [גיטין שם], ד) [גיטין שם קדושין ט: ע"ש], ה) [תוס' רפ"ה ע"ש], ו) [תוס' פ"ה ה"ג], ז) קדושין כ. [כל הסוגיא ע"ש אות שינויים], ח) [לקמן כט: ד"ה ומדאי], ט) ל"ק, י) גי' ל"ק לאמ"ד במסורה וחוזר לבעליו מיד ואפ"ה מיקנו פי', כ) פי' ל"ק, ל) [ועי' תוס' ב"מ יא: ד"ה ומקומו ותוס' קדושין כו. ד"ה ומקומו].

* * *

תורה אור השלם

1. בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ: ויקרא כה טו
2. וְחִשַּׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת הָעֹדֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: ויקרא כה כז
3. וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לּוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ: ויקרא כה כו
4. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: ויקרא כה מח
5. אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא
6. וְאִם מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ: ויקרא כה נב
7. וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ויקרא כה נ
8. לֹא יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יי אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: דברים טו יח

* * *

מוסף רש"י

מעות חוזרין. מעות של קידושין חוזרין, דאדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם פקדון (גיטין מה.). אלא חורא גנב. חור הכותל שהעכבר נכנס לתוכו וניצול מפני רודפיו (גיטין מה.) שאלמלא חור שהעכבר מגניע גניבתו שם לא היה גונב (קדושין ו:). חורא מנא ליה. מאין לו הגניבה (שם). שאין מחשבין. כשבא לגרע ולפדות את עצמו, אלא ממנה. כמה מגיע ממנה לכל שנה של שש שנים שתות מנה, וכמה מגרע לכל שנה שתות מנה, ואם עתרה שנה נותן לו שתות מנה, ולא אמרינן הרי השביח שנתייקרה הפעולה או החליף כח ועומד על מאתים, מתנה מאתים לפעולה של שש שנים ויתן לו שליש מנה (קדושין כ.). מכסף מקנתו. משעת מקנתו ישיב גאולתו (שם). והכסיף. נתקלקל (שם). שאין מחשבין. לו את השנים שעליו לעבוד, אלא ממנה. שאלו נמכר במנה. ולקמיה יליף מאי חזית דדרים לגבי לקולא וידו של עכו"ם על התחתונה כדאמרן (שם).

* * *

שיטה מקובצת

א) ליה נ"א ומדשמואל: ב) דמי נירה ס"א כרביה וליסק: ג) במנה ומכרה הראשון לשני: ד) שנאמר לאיש: ה) מתיבות וחשב כו' עד תיבות לאיש אשר בתוכו במס"י אינו: ו) אשר בתוכה אות ו' נמחק: ז) ומכרה הראשון לשני: ח) ת"ל לאיש אשר: ט) מחשב אלא: י) בתוכה דברי: יא) מאי בינייהו איכא בינייהו דאייקר וכו' באייקר וזול לחודיה הוי מצי לאשכוחי כגון דאייקר כלומר א) שהיא יקרה כמו שהיתה שקנה ומכרה לאחר במאתים וזול ועמדה על מנה לרבי דוסתאי יתן מנה עודף שבקרקע ורבי [illegible]

* * *

עין משפט
נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהלכות זכייה ומתנה הל' כ טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ג:
יב ב מיי' פי"א מהלכות שמטה ויובל הל' ו:
יג ג מיי' שם הלכה טו:
יד ד מיי' שם הלכה יח:
טו ה מיי' שם הלכה יט:
טז ו מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ב:
יז ז מיי' פי"א מהלכות שמטה ויובל הל' טז:
יח ח מיי' פ"ב מהלכות עבדים הלכה ט [טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' יד ונגר"א]:

* * *

רבינו גרשום

[ורב ענן. דאמר ולא ידענא הי מינייהו הדרי וביני]: [דממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא]: [הא ברייתא דצריך גט שחרור מרבו שני לא שמיעא ליה]: מדשמואל נמי ליכא למשמע דהדרי וביני דממאי דאינה מכורה ומעות חוזרין דלמא אינה מכורה ומעות מתנה דלא הדרי. מידי דהוה אמקדש אחותו דרב אמר מעות חוזרין דאין קדושין תופסין באחותו: ושמואל אמר מעות מתנה. דאדם יודע שאין קדושין תופסין באחותו וגמר ונתן לה לשום מתנה. [ואי קשיא] השתא כיון דאמרת לשמואל דמעות מתנה דלא הדרי ללוקח זוזי א"כ היינו דרב ומאי בינייהו]. איכא בינייהו אי שמיט ליקח ואכיל פירי לרב דאמר מכורה לא משלם פירי לשמואל דאמר אינה מכורה משלם פירי: מאי חזית דקנסינן ליה ללוקח: שקנאו בחוצה לארץ שמניתו לחירות ומאבד מעותיו: ליקנסיה למוכר. כל שמכרו לחוצה לארץ: חורא גנב. כלומר אותו שקונה גורם לזה שמוציאו לחוצה לארץ ומוכרו: היכא דאיתיה לאיסורא. שהוא ביד הלוקח ליה קנסינן הלכך קנסינן ליה ללוקח: נרה מיבעיא. דעולה לו מן המנין דהא כבר עבד בה מידי עבודה: נרה איצטריך ליה. דעולה לו דסד"א כיון דנרה ולא זרעה ולא נהנה (זה) ממנה הלוקח כלום דאמרינן ליה למוכר בשעה שפודה כיון שטרח (זה) בה שנרה והשביחה ולא נהנה ממנה הב ליה ללוקח דמי כרביה שחרשה והשביחה: וליפק. כלומר (והחזר) [כשיחזיר] לו העודף הדמים שכנגד השנים שיש עוד עד היובל ודמי חרישתו ודמים שהשביחו ואח"כ יסתלק ויצא (לו) חוץ (מן) לשדה: קמ"ל. דלא יהיב ליה המוכר מידי שכר חרישה דאמר ליה כיון שהיתה ברשותך שהיתה יכול לזורעה וליקח תבואתה ולא עבדת את הוא דאפסדת נפשך וינכה לו המוכר שיגרע לו דמי אותן שני שנים כאילו היו זרועות ואכל הלוקח תבואתן: [מנין שלא יאמר לו המוכר ללוקח הנח לפני השדה מליאה פירות בסוף שני שנים שלא תיטול פירותיה כדרך שהנחתיה מליאה לפניך בשעה שמכרתיה לך: ת"ל מספר שני תבואות ימכר לך. כלומר כל התבואות שאפשר להיות בה משעת מכירה עד סוף שני שנים הן מכורות והן של לוקח: מכרה שדהו לראשון במנה וחזר הלוקח ראשון ומכרה לשני במאתים כשהוא פודה אותה המוכר שהוא בעל השדה]: אינו מחשב. כדכתיב וחשב את שני ממכרו והשיב את העודף: אלא עם הראשון. למי שמכרה לו כדי להקל על הגואל ויפסיד (זה) הלוקח שני מנה אחד וכן מכרה לראשון במאתים (וזה) [וחזר] הלוקח ומכרה לשני במנה אינו מחשב אותו שהיה בעל השדה כשבא לגאול אלא עם הלוקח אחרון: שנאמר והשיב את העודף לאיש. [לאיש שבתוכה] כלומר במנין זה נחמיר על הגואל: שלא ימכור [illegible]

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones